

บทที่ ๒

การอ่านบทประพันธ์

ความหมายของการอ่านบทประพันธ์

อ่าน หมายถึง ว่าตามตัวหนังสือ, ถ้าออกเสียงด้วยเรียกว่าอ่านออกเสียง, ถ้าไม่ต้องออกเสียงเรียกว่า อ่านในใจ. (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๒)

อ่านในใจ คือ การใช้สายตากวาดไปตามตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ แล้วใช้ความคิดแปลความ ตีความ รับสารต่าง ๆ ที่อ่านนั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔)

อ่านออกเสียง หมายถึง ผู้อ่านเปล่งเสียงออกมาดัง ๆ ในขณะที่ใช้สายตาอ่านกวาดไปตามตัวอักษร. (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓)

การอ่านบทประพันธ์นั้น สามารถอ่านในใจก็ได้ อ่านออกเสียงก็ได้ หากเป็นการอ่านบทประพันธ์ในใจ ผู้อ่านก็เพียงอ่านบทประพันธ์ต่าง ๆ แล้วใช้ความคิดแปลความและตีความให้เกิดความเข้าใจ แต่ การอ่านบทประพันธ์ ในที่นี้ จะหมายถึง การอ่านออกเสียงบทประพันธ์ ซึ่งผู้อ่านจะต้องเปล่งเสียงออกมาขณะอ่านบทประพันธ์นั้น ๆ ด้วย

ประวัติการอ่านบทประพันธ์

การอ่านบทประพันธ์นั้นไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าเริ่มขึ้นมาในสมัยใด และมีลักษณะเป็นแบบใด แต่พอจะสันนิษฐานถึงประวัติและลักษณะของการอ่านบทประพันธ์ได้ (นันทา ขุนภักดี, ๒๕๓๙ และธิดา โมสิกรัตน์, ๒๕๔๑) ดังนี้

การอ่านบทประพันธ์นั้นน่าจะมีมานานแล้ว อาจกล่าวได้ว่ามีมาควบคู่กับการแต่งบทประพันธ์ร้อยกรองเลยทีเดียว เพราะการอ่านออกเสียงหนังสือที่เป็นร้อยกรองนั้นย่อมต้องแตกต่างจากการอ่านออกเสียงปกติ คือต้องอ่านให้มีทำนอง เพื่อให้เกิดความไพเราะตามจังหวะของร้อยกรองนั้น การอ่านเป็นทำนองนั้นเริ่มมีกันตั้งแต่สมัยสุโขทัย สันนิษฐานได้จากข้อความในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ ๑ ด้านที่ ๒ บรรทัดที่ ๑๘ - ๒๐ ความว่า "...ดั่งบงค้กลองด้วยเสียงพาดเสียงพิน เสียงเลื่อนเสียงขับ ใครจักมักเล่น เล่น ใครจักมักเลื่อน เลื่อน..." คำว่า เสียงเลื่อน นั้นหมายถึง เสียงร้องเอื้อน หรือการอ่านหนังสือเป็นทำนองนั่นเอง (กรมศิลปากร, ๒๕๒๐)

ในสมัยอยุธยา พรหมณ์ที่จะอ่านประกาศแข่งน้ำโคลงห้าหรือประกาศโองการแข่งน้ำ และผู้ที่อ่านมหาชาติคำหลวงนั้น จะต้องอ่านออกเสียงให้น่าสนใจและออกเสียงดังให้ผู้ร่วมพิธีได้ยินได้ฟังกันทั่วถึง การออกเสียงนั้นย่อมออกเสียงเป็นทำนอง ซึ่งอาจเรียกว่า อ่านโองการ หรืออ่านกลอน

พ.ศ.๒๔๗๐ หลวงธรรมาภิมณฑ์ (เถิก จิตรกรเถิก) ได้เรียบเรียงตำรากลอนชื่อ บรรพ กวีวิจิตร และได้บัญญัติกลอนไว้ตอนหนึ่งคือ

กลอนสุภาพแปดคำประจำบ่อน	อ่านสามตอนทศวรรคประจักษ์แถลง
ตอนต้นสามตอนสองสองแสดง	ตอนสามแจ้งสามคำครบจำนวน
กำหนดบพระยะกะสัมผัส	ให้ฟาดฟัดชัดความตามกระสวน
วางจังหวะกะทำนองต้องกระบวน	จึงจะชวนฟังเสนาะเพราะจับใจ

(ประชุมสำเนา, หลวงธรรมาภิมณฑ์ (เถิก จิตรกรเถิก))

และได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า ผู้แต่งจะต้องรู้วิธีอ่าน ทั้งผู้อ่านก็ต้องรู้วิธีแต่ง และบัญญัติสำเนียงอักษรนั้นด้วยจึงจะเสนาะ การอ่านให้เสนาะนี้สันนิษฐานว่า น่าจะเป็นที่มาของคำว่า อ่านทำนองเสนาะ

พ.ศ.๒๔๙๕ กำชัย ทองหล่อได้แต่งตำราหลักภาษาไทย โดยอธิบายถึงการอ่านร้อยกรองว่ามีอยู่ ๓ ชนิด คือ อ่านทำนองสามัญ อ่านทำนองเจรจา และการอ่านทำนองเสนาะ

ในช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๖๑ - พ.ศ.๒๕๑๒ มีผู้นิยมใช้ทั้งคำว่า อ่านทำนอง และ อ่านทำนองเสนาะ ต่อมา พ.ศ.๒๕๑๕ เป็นต้นมา คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ ได้เสนอให้กรมศิลปากรจัดการประกวดอ่านทำนองเสนาะขึ้น

นับตั้งนั้นมา จึงมีผู้นิยมเรียกรวีกวีการอ่านออกเสียงอย่างไร้เพราะตามลีลาของร้อยกรองประเภทโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่ายนี้ว่า การอ่านทำนองเสนาะ (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๒)

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การอ่านบทประพันธ์เริ่มมีมานานแล้ว อาจจะเริ่มมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย เพียงแต่ไม่ได้มีชื่อเรียกเฉพาะ ต่อมาจึงมีคำเรียกการอ่านบทประพันธ์ว่า การอ่านเป็นทำนอง จนถึงปัจจุบันมีคำเรียกว่า การอ่านทำนองเสนาะ ส่วนลักษณะการอ่านนั้น สมัยก่อนอาจเป็นการอ่านทำนองเสนาะ หรือจะเป็นเพียงการร้องให้เป็นทำนองที่อาจไม่ใช่การอ่านทำนองเสนาะอย่างในปัจจุบันก็เป็นได้

ลักษณะการอ่านบทประพันธ์

การอ่านบทประพันธ์นั้น มีลักษณะการอ่านอยู่ ๒ ลักษณะ (กำชัย ทองหล่อ, ๒๕๓๗ และธิดา โมสิกรัตน์, ๒๕๔๑) ดังนี้

๑. การอ่านออกเสียงธรรมดา หรือการอ่านเสียงปกติ

การอ่านลักษณะนี้ ผู้อ่านจะเปล่งเสียงออกมาตามระดับเสียงของถ้อยคำ หรือตามเนื้อหาที่ได้อ่าน โดยใช้สำเนียงพูด แต่ยังไม่จริงจังหวัหะของบทประพันธ์แต่ละประเภท

๒. การอ่านเป็นทำนอง หรือการอ่านทำนองเสนาะ

การอ่านเป็นทำนองแบ่งออกได้ ๓ ชนิด ดังนี้

๒.๑ อ่านทำนองสามัญ คือ การอ่านออกเสียงปกติเหมือนการอ่านร้อยแก้ว แต่มีจังหวะวรรคตอน มีเน้นสัมผัสและเอื้อนเสียงบ้างเล็กน้อย

๒.๒ อ่านทำนองเจรจา คือ การอ่านเป็นทำนองพากย์บทเจรจาไซน หรือทำนองพูดโต้ตอบกัน มีจังหวะวรรคตอนอย่างการอ่านทำนองสามัญ แต่เน้นเสียงและเอื้อนเสียงหนักหน่วงเนิบนาบกว่า

๒.๓ อ่านทำนองเสนาะ คือ การอ่านแบบมีสำเนียงสูง ต่ำ หนัก เบา ยาว สั้น เอื้อนเสียงและเน้นสัมผัสให้ชัดเจนไพเราะ มีจังหวะและคลื่นเสียงเป็นกังวานขึ้นลงทำให้เกิดอารมณ์คล้อยตามไปตามทำนองเสียงนั้น

นอกจากการอ่านเป็นทำนองแล้ว ยังมีทำนองอื่นๆ ที่ใช้ในการอ่านบทประพันธ์ได้อีก (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔) ดังนี้

- ๑) การขับ ได้แก่ ขับเสภา ขับลำนำสู่ขวัญ ขับลำนำกล่อมช้าง
- ๒) การร้อง ได้แก่ ร้องเพลงไทย ร้องเพลงไทยสากล ร้องทำนองเพลงแต่ละท้องถิ่น
- ๓) การกล่อม ได้แก่ กล่อมเด็ก เหย่งกล่อมพระบรรทม
- ๔) การเห่ ได้แก่ เห่เรือ เห่ชมสิ่งต่างๆ
- ๕) การแหล่ ได้แก่ แหล่เทศน์ แหล่เพลง
- ๖) การสวด ได้แก่ สวดคำฉันท์ สวดสรภัญญะ สวดไอ้เอ้ววิหารราย
- ๗) การพากย์ ได้แก่ พากย์ไซน
- ๘) การว่า ได้แก่ ว่าเพลงพื้นบ้าน เพลงปฏิพากย์

ในที่นี้ จะเรียกการอ่านออกเสียงธรรมดาว่า การอ่านธรรมดา ส่วนการอ่านเป็นทำนองจะเน้นวิธีการอ่านทำนองเสนาะ โดยจะเรียกว่า การอ่านเป็นทำนอง

ความสำคัญของการอ่านบทประพันธ์

๑. การอ่านบทประพันธ์เป็นการรักษาขนบประเพณีอย่างหนึ่งของไทย เพราะเป็นการแสดงออกทางสุนทรียศาสตร์ที่มีมาช้านาน และเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า คนไทยเป็นผู้มีจิตใจละเอียดอ่อน และเป็นชนชาติที่มีวัฒนธรรม
๒. การอ่านบทประพันธ์เป็นการถ่ายทอดวรรณคดีไทย เนื่องจากหนังสือที่เขียนขึ้นมานั้นก็เพื่อขับ ร้องหรืออ่านออกเสียงเรื่องราวเล่าสู่กันฟัง ฉะนั้นการอ่านบทประพันธ์จึงเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาวรรณคดีตามเจตจำนงประการหนึ่งของผู้ประพันธ์
๓. การอ่านบทประพันธ์เป็นวิธีที่จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจและซาบซึ้งรสของวรรณคดีไทย ได้ดียิ่งขึ้น เพราะกวีแต่เดิมนั้นแต่งบทประพันธ์ขึ้นเพื่อให้อ่านฟังเสียงเป็นสำคัญ ดังนั้น หากอ่านบทประพันธ์ออกมาโดยเฉพาะเมื่ออ่านเป็นทำนอง จะทำให้รับรู้ถึงลีลาที่ลื่นไหลราบรื่นยิ่งขึ้น
๔. การอ่านบทประพันธ์เป็นการรักษาบทประพันธ์ทางหนึ่ง เพราะเมื่อมีการอ่านบทประพันธ์ ผู้ฟังก็จะจดจำบทประพันธ์นั้น เนื่องจากการได้ยินได้ฟังบทประพันธ์ โดยเฉพาะได้ฟังเป็นทำนอง มีเสียงสูงต่ำ การเว้นจังหวะ และการเน้นเสียงสัมผัส ทำให้จดจำได้แม่นยำยิ่งขึ้น
๕. การอ่านบทประพันธ์ช่วยทำให้ผู้ฟังแต่งบทประพันธ์ได้ดียิ่งขึ้น เพราะการฟังเป็นการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาทางหนึ่ง เมื่อได้ยินได้ฟังบทประพันธ์ที่ไพเราะก็เกิดจินตนาการช่วยให้สามารถแต่งบทประพันธ์ที่ไพเราะเช่นที่ได้ฟังมานั้น
๖. การอ่านบทประพันธ์ทำให้คนสังคมมีคุณภาพยิ่งขึ้น เพราะการฟังบทร้อยกรองเป็นการรับสารประการหนึ่ง ที่ทำให้ผู้อ่านและผู้ฟังได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น และยังสามารถใช้ได้อีกกับเนื้อหาต่างๆ ไม่จำเป็นต้องเป็นความรู้ทางด้านภาษาอย่างเดียว
๗. การอ่านบทประพันธ์สร้างเสริมบุคลิกของผู้อ่าน เพราะทำให้ผู้อ่านรู้จักการอ่านออกเสียงที่ถูกต้องตามหลักการ ฝึกให้กล้าแสดงออก
๘. การอ่านบทประพันธ์เป็นเครื่องมือพัฒนาการศึกษา เพราะช่วยให้การเรียนการสอนมีชีวิตชีวาและประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น
๙. การอ่านบทประพันธ์พัฒนาคุณค่าของคน เพราะช่วยให้ผู้อ่านและผู้ฟังมีทัศนคติต่อการมองโลกในมุมมองหลากหลาย เป็นผลมาจากการฟังท่วงทำนองต่างๆ
๑๐. การอ่านบทประพันธ์เป็นเครื่องมือช่วยให้สังคมเป็นสุข เพราะการอ่านบทประพันธ์ช่วยจรโลงใจให้ผู้อ่านและผู้ฟังเกิดความอ่อนโยน มีสติ สังคมเกิดความสงบสุข

คุณสมบัติของผู้อ่านบทประพันธ์

๑. เป็นผู้มีสุขภาพดี ไม่มีโรคภัยในขณะอ่านหรือฝึกอ่าน เช่น เป็นหวัด ท้องเสีย เหนื่อยหรืออยู่ในภาวะตื่นเต้น เป็นต้น
๒. เป็นผู้มีอวัยวะการออกเสียงเป็นปกติ หรือสามารถเปล่งเสียงได้เป็นปกติ รวมถึงมีระบบการหายใจถูกต้อง เพื่อให้การออกเสียงถ้อยคำต่างๆ ถูกต้องชัดเจน
๓. เป็นผู้มีน้ำเสียงแจ่มใส ดังกังวาน จะช่วยให้เกิดความไพเราะ โดยเฉพาะหากสามารถออกเสียงสูงต่ำได้หลายระดับ จะทำให้สามารถถ่ายทอดอารมณ์ได้อย่างหลากหลายยิ่งขึ้น
๔. เป็นผู้มีความรู้ทางด้านการใช้ภาษาและมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคำประพันธ์เป็นอย่างดี จึงจะสามารถอ่านได้อย่างถูกต้อง
๕. เป็นผู้มีสมาธิและความรอบคอบ สามารถอ่านอย่างมีสติ ไม่ตื่นเต้น ไม่อ่านผิด เพราะก่อนอ่านจะต้องทำความเข้าใจบทที่จะอ่าน ในขณะที่อ่านก็จะต้องคอยแปลความให้เป็นน้ำเสียงที่เหมาะสม เมื่ออ่านจบแล้วก็ต้องจดจำสิ่งที่ได้อ่านไปว่ามีส่วนใดต้องแก้ไขปรับปรุงหรือไม่ หรือออกเสียงไปอย่างไร เมื่อได้รับคำชี้แนะจะได้แก้ไขปรับปรุงได้ถูกจุด
๖. เป็นผู้มีบุคลิกดี กล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเองพอสมควร เพราะการอ่านผู้ฟังไม่ได้ฟังแต่เสียงอ่านเท่านั้น แต่จะเห็นอากัปกิริยาและรับรู้จากน้ำเสียงของผู้อ่านด้วย บางครั้งท่าทางและน้ำเสียงขณะอ่านนั้น ก็ช่วยทำให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการคล้อยตามได้
๗. เป็นผู้มีความสามารถทางด้านการตีความ เข้าใจบทที่อ่านอย่างลึกซึ้ง จะทำให้สามารถเลือกใช้น้ำเสียงหรือจังหวะเหมาะแก่เนื้อหาที่อ่าน
๘. เป็นผู้ที่รักการอ่าน มีความรอบรู้ เพราะบทประพันธ์ส่วนใหญ่เป็นงานเขียนของบุคคลผู้ทรงคุณค่าซึ่งมีอยู่มากมาย บางครั้งอาจต้องอ่านบทประพันธ์ของผู้แต่งหลายคน บางคราวต้องอ่านบทประพันธ์ที่มีรูปแบบหรืออารมณ์หลากหลายในเรื่องเดียวกัน หากผู้อ่านได้เคยผ่านหูผ่านตาเนื้อหานั้นมาบ้าง ก็จะช่วยให้เข้าใจบทที่อ่านได้ง่ายยิ่งขึ้น
๙. เป็นผู้มีพื้นฐานทางด้านการขับร้อง การนับจังหวะ การฟังเสียงร้อง เป็นต้น เพื่อจะช่วยให้อ่านได้อย่างคล่องแคล่ว ไม่ผิดพลาด
๑๐. เป็นผู้ที่มีความพยายาม ตั้งใจฝึกฝนการอ่าน เพราะการอ่านบทประพันธ์ต้องอาศัยความตั้งใจที่จะฝึกฝนพอสมควร

อย่างไรก็ดี คุณสมบัติดังกล่าวเป็นเพียงหลักการที่จะทำให้ผู้อ่านสามารถอ่านบทประพันธ์ได้ไพเราะมากยิ่งขึ้น แต่หากผู้ใดสนใจจะศึกษาหรือรักษาเอกลักษณ์แห่งภูมิปัญญาไทยนี้ไว้แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติเพียบพร้อมทุกข้อ ขอเพียงมีข้อแรกและข้อสุดท้ายก็เป็นคุณสมบัติสำคัญที่ช่วยให้ศิลปะแขนงนี้สืบทอดต่อไปได้เช่นกัน

หลักการอ่านบทประพันธ์

การอ่านบทประพันธ์มีหลักทั่วไปที่ต้องคำนึง ดังนี้

๑. ผู้อ่านควรเตรียมพร้อมก่อนการอ่าน เพื่อให้การอ่านมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น
ด้านร่างกาย – ดูแลสุขภาพกายให้สมบูรณ์โดยเฉพาะอวัยวะที่ใช้ออกเสียง
ด้านความรู้ – ศึกษาลักษณะคำประพันธ์แต่ละประเภทให้เข้าใจ
ด้านจิตใจ – มีสมาธิในการอ่าน
ด้านทักษะ – ฝึกการออกเสียงลักษณะต่างๆ ให้คล่องแคล่ว
๒. ผู้อ่านควรรู้คุณภาพเสียงของตน เวลาอ่านให้ยึดเสียงของตนเป็นหลัก
๓. ผู้อ่านควรรู้ความหมาย ที่มา เนื้อหา น้ำเสียงหรือข้อคิดของบทประพันธ์ที่จะอ่าน เพื่อจะได้อ่านออกเสียงถูกต้องและถ่ายทอดอารมณ์ได้ตรงตามความหมายยิ่งขึ้น
๔. ผู้อ่านควรฝึกอ่านธรรมชาติให้ถูกต้องคล่องแคล่วก่อนอ่านเป็นทำนอง เพื่อให้การอ่านเป็นทำนองราบรื่นมากยิ่งขึ้น
๕. ผู้อ่านควรใช้เสียงและทำนองให้ถูกต้องเหมาะสมกับประเภทและเนื้อหาของบทประพันธ์ โดยศึกษาได้จากเนื้อหาในบทต่อไป
๖. ผู้อ่านควรรู้จักปรับปรุงแก้ไขการออกเสียงหรือน้ำเสียงที่บกพร่องของตนอยู่เสมอ

ในกรณีที่เป็นกรอ่านหน้าที่ประชุมชน ควรเตรียมพร้อมตนเอง ดังนี้

๑. แต่งกายให้สุภาพ เรียบร้อย เหมาะสมแก่กาลเทศะ
๒. ศึกษาบทสำหรับอ่านล่วงหน้า ควรทดลองอ่านออกเสียงอย่างน้อยหนึ่งเที่ยว
๓. ตรวจสอบอุปกรณ์ เช่น ไมโครโฟน หรือทิศทางการลำโพง ให้พร้อมก่อนเริ่มอ่าน
๔. ขณะอ่าน ต้องนั่งหรือยืนตัวตรง ไม่เกร็งจนผิดธรรมชาติ และใช้กิริยาประกอบกรอ่านแต่พอดีและเหมาะสม
๕. สบตาผู้ฟังบ้างตามโอกาสที่เหมาะสม เช่น เมื่อจบบท เมื่อถึงตอนที่จำได้ หรือเมื่อต้องการถ่ายทอดอารมณ์ทางสายตาแก่ผู้ฟังเป็นพิเศษ
๖. ถ้าอ่านผิด ไม่ต้องกังวลหรือหยุดชะงัก ไม่ต้องกล่าวคำขอภัยหรือขอโทษ หากความผิดนั้นไม่ได้เกิดขึ้นบ่อย ให้ตั้งสมาธิแล้วอ่านต่อไป

ขั้นตอนการฝึกอ่านบทประพันธ์

๑. ศึกษาฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์แต่ละประเภทให้เข้าใจอย่างแม่นยำ
๒. ฝึกตีความเนื้อเรื่องของบทที่จะอ่าน เพื่อจะได้เข้าใจเนื้อหาและนำมาออกแบบการอ่านได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น
๓. ฝึกอ่านสะกดคำต่าง ๆ ในบทประพันธ์ให้ถูกต้องตามอักขรวิธี
๔. ฝึกอ่านบทประพันธ์แบบอ่านธรรมชาติให้คล่อง โดยพิจารณาแบ่งจังหวะวรรคตอน บทอ่านให้ถูกต้อง และอ่านทอดจังหวะให้ช้า พยายามเน้นเรื่องความถูกต้องชัดเจนของคำที่อ่าน อ่านให้เต็มเสียงและต่อเนื่องกันไม่ให้ขาดเป็นห่วง ๆ
๕. ฝึกอ่านทอดเสียงโดยอ่านผ่อนเสียง ผ่อนจังหวะให้ช้าลง โดยให้ผู้ฝึกอ่านลากเสียงให้ยาวออกไปเล็กน้อยแล้วจึงอ่านทอดเสียง
๖. ฝึกอ่านคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ เพื่อให้รู้จังหวะวรรคตอนและท่วงทำนองลีลาของคำประพันธ์ บทประพันธ์ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการอ่านทำนองเสนาะนั้น ควรเป็นกลอนโดยเฉพาะกลอนแปด เนื่องจากกลอนแปดมีจำนวนคำมากพอที่จะฝึกทอดเสียงได้เต็มที่ ทั้งจังหวะก็มั่นคงเหมาะสม
๗. ฝึกออกเสียงแบบอ่านเป็นทำนองให้ถูกต้องตามรูปแบบคำประพันธ์
๘. เพิ่มกลวิธี หรือลูกเล่นต่าง ๆ ให้เกิดศิลปะมากขึ้น เช่น การทอดเสียง การเอื้อนเสียง การกระแทกเสียง เป็นต้น
๙. เพิ่มการถ่ายทอดอารมณ์ผ่านน้ำเสียงรูปแบบต่างๆขณะอ่าน เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความซาบซึ้งประทับใจ
๑๐. ฝึกออกเสียงคนเดียว บันทึกลงแถบบันทึกเสียง หรืออ่านให้ผู้อื่นฟัง เพื่อรับคำชี้แนะมาปรับปรุงการอ่านต่อไป

การอ่านบทประพันธ์ให้ไพเราะนั้น บางครั้งก็ต้องอาศัยพรสวรรค์ของผู้อ่านด้วย ซึ่งบางคนไม่มี แต่ทุกคนสามารถมีสิ่งที่เหมือนกันได้ นั่นคือ มีความพยายามและความตั้งใจ ในที่สุดแล้ว ถึงแม้ไม่สามารถอ่านให้ผู้ฟังเกิดความซาบซึ้งกินใจได้ แต่การฝึกฝนการอ่านบทประพันธ์ก็เป็นประโยชน์ในทางช่วยกล่อมเกลาคจิตใจของผู้อ่านเองให้เกิดความสุนทรีย์และความละเอียดอ่อนได้

ประโยชน์ของการอ่านบทประพันธ์

การอ่านออกเสียงบทประพันธ์ต่างๆ มีประโยชน์แก่ผู้อ่านและผู้ที่ได้รับฟัง (ธิดา โมสิกรัตน์, ๒๕๔๑ และวิวัฒน์ บุญจับ, ๒๕๔๕) ดังนี้

๑. ช่วยให้รับรสไพเราะของบทกวีได้ดีกว่าการอ่านแบบอื่น
๒. ช่วยให้จดจำฉันทลักษณ์ได้แม่นยำยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเรื่องจังหวะ
๓. ช่วยทำให้สามารถแต่งบทประพันธ์ได้ดียิ่งขึ้น
๔. ช่วยฝึกการอ่านออกเสียงภาษาไทยที่ถูกต้องตามอักขรวิธี
๕. ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
๖. ช่วยสร้างความภาคภูมิใจแก่ผู้มีความสามารถในการอ่าน
๗. ช่วยปลูกฝังค่านิยมให้รักภาษาและวรรณคดีไทย
๘. ช่วยทำให้เห็นความสามารถทางการประพันธ์ของกวีไทย
๙. ช่วยเผยแพร่วรรณคดีไทยให้น่าสนใจและขยายกว้างขวางขึ้น
๑๐. ช่วยให้ตระหนักว่า บทร้อยกรองเป็นศิลปวัฒนธรรมทางภาษาที่สะท้อนให้เห็นว่า ภาษาไทยเป็นภาษาดนตรี มีความงามทั้งในแง่เสียงและความหมาย

กิจกรรมท้ายบท

ให้ตรวจสอบคุณสมบัติตนเอง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่อง ใช่ หรือไม่ใช่

ที่	หัวข้อ	ใช่	ไม่ใช่
๑.	ท่านสามารถร้องเพลงเสียงสูงได้		
๒.	ท่านมีน้ำเสียงแจ่มใส ไม่แหบแห้ง		
๓.	ท่านเคยได้ฟังการอ่านทำนองเสนาะ		
๔.	ท่านมีอวัยวะการออกเสียงเป็นปกติ		
๕.	ท่านเคยฝึกอ่านบทประพันธ์มาบ้าง		
๖.	ท่านอยากอ่านบทประพันธ์ได้อย่างไพเราะ		
๗.	ท่านจำเนื้อเรื่องวรรณคดีได้มากกว่า ๕ เรื่อง		
๘.	ท่านไม่เขินอาย เมื่อต้องร้องเพลงให้เพื่อนๆ ฟัง		
๙.	ท่านสามารถระบุเสียงวรรณยุกต์ของคำต่างๆ ได้		
๑๐.	ท่านสามารถแปลความหมายจากบทร้อยกรองได้		
๑๑.	ท่านมีสุขภาพดี ไม่เป็นหวัดหรือท้องเสีย ในขณะนี้		
๑๒.	ท่านเคยเข้าร่วมประกวดการอ่านบทประพันธ์มาบ้าง		
๑๓.	ท่านรู้จักลักษณะคำประพันธ์อย่างน้อย ๓ ประเภทใหญ่ๆ		
๑๔.	ท่านสามารถระบุประเภทของบทประพันธ์ที่ได้ยินหรือได้ฟังได้		
๑๕.	ท่านสามารถร้องเพลงให้เพื่อนในห้องเรียนได้ยินโดยไม่ใช้ไมโครโฟน		

ผู้ที่ตอบว่า ใช่ น้อยกว่า ๗ ข้อ ขอให้ทบทวนบทที่ ๑ และบทที่ ๒ ให้เข้าใจและเพิ่มความอดทนพยายามต่อการศึกษาในบทถัดไปให้มากยิ่งขึ้น

ผู้ที่ตอบว่า ใช่ ๗ ข้อขึ้นไป ท่านมีพื้นฐานต่อการศึกษาเนื้อหาวิชานี้ดีพอสมควรจนถึงระดับดีมาก ขอให้นำพื้นฐานที่ได้อยู่แล้วนี้ไปใช้ประโยชน์ต่อการศึกษาในบทถัดไปให้ดียิ่งขึ้น